

BENVINGUTS A L'AIF!

Benvinguts al quart —i últim— butlletí dels socis i sòcies d'Alternatives de Futur (AIF)!

El projecte, finançat per la Comissió Europea en el marc del programa Drets, Igualtat i Ciutadania, s'ha portat a terme durant dos anys i ha finalitzat el desembre de 2017. L'objectiu del projecte ha estat desenvolupar recursos que permetin al personal que treballa amb persones joves que viuen en centres d'atenció residencial a entendre millor com els poden afectar les experiències de violència; a comprendre com impacta el gènere en la percepció i en l'experiència de violència, i a saber com poden ajudar-los d'una manera més efectiva. Bàsicament, Alternatives de Futur ha pretès reduir el risc que aquests nois i noies es convertissin en víctimes o en perpetradors de violència en un futur.

Han estat sis les organitzacions que es van associar en aquest projecte. SURT (Fundació de dones), a Barcelona, n'ha estat la sòcia principal. SURT dona suport a dones que han estat víctimes d'abusos i té una trajectòria sòlida en mètodes enfocats a reduir la violència. La resta d'organitzacions associades eren: Animus (un proveïdor de serveis per a nens i nenes vulnerables, amb seu a Sofia), Dissens (una agència d'educació i investigació sobre el gènere, de Berlín), AMGI (un centre d'investigació sobre masculinitat, educació i suport psicològic), Innocenti (un centre de protecció de menors i de política de l'infant establert a Florència) i Children in Scotland (la xarxa nacional per als drets de l'infant i el seu benestar a Escòcia).

LA PÀGINA WEB DE L'AIF

El projecte té la seva pròpia pàgina web. La pots trobar a: <http://alternativefuture.eu>.

A la pàgina web hi trobaràs informació detallada del projecte, així com també les actualitzacions periòdiques sobre l'activitat de les organitzacions associades i altres notícies rellevants.

DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE

L'article 19 de la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de l'Infant és inequívoc. Els nens i nenes tenen el dret de ser protegits/des de qualsevol tipus de violència. Durant els dos últims anys, el projecte Alternatives de Futur, finançat per la Comissió Europea, s'ha dut a terme amb la col·laboració de sis organitzacions de sis països europeus —Escòcia, Àustria, Bulgària, Catalunya, Alemanya i Itàlia. El seu objectiu final ha estat reduir la incidència de la violència a través d'una millor comprensió de l'impacte que suposa viure amb violència, i a través d'un nombre determinat d'accions que pretenien superar els efectes de la violència, severos i duradors.

Érem conscients de l'elevada incidència d'experiències de violència en nois i noies residents en CRAE i, per això, vam portar a terme el nostre treball de camp principalment en aquest entorn. Vam entrevistar més de 100 joves que viuen en centres d'atenció residencial en els sis països involucrats. A més, vam recopilar informació de més de 200 professionals que treballen en CRAE, a través de grups focals i d'enquestes en línia. Basant-nos en la informació recollida, vam desenvolupar programes de capacitat per al personal dels CRAE. També vam aconseguir que es portés a terme un treball de suport directe amb els nois i noies residents en aquests centres i vam elaborar un catàleg que oferís orientació pràctica sobre activitats i projectes que es poden realitzar per tal d'ajudar-los a reconèixer i a fer front a les seves experiències de violència, als seus problemes i als seus traumes, d'una manera més efectiva.

Els nois i noies dels centres ens van oferir voluntàriament el seu temps, encara que això implicava que s'haguessin de debatre qüestions que els podien evocar sentiments i situacions complicades, però van voler utilitzar el seus coneixements i la seva experiència per ajudar els altres. El personal també va contribuir amb una gran quantitat d'informació valuosa. Gran part del que ens van explicar té una importància

que va molt més enllà de la vida de dos anys del projecte.

Una aclaparadora majoria de les persones joves residents en CRAE havia experimentat violència i, sovint, de múltiples formes diferents. Això havia afectat la seva salut mental, el seu aprenentatge i el seu comportament social. Malgrat que gairebé tots els professionals tenien titulacions rellevants, van assenyalar que els nois i noies amb els quals treballaven sovint tenien necessitats que requerien coneixements especialitzats. Si volem que els nois i noies surtin dels CRAE amb optimisme i confiança, ens hem d'assegurar que atenem millor les seves necessitats i que els professionals tenen la capacitat i formació necessària per poder-ho fer.

Els nois i noies ens van comentar que necessitaven:

Confiança i seguretat

Això volia dir una supervisió adequada de totes les zones dels centres d'atenció residencial, per tal que sempre se sentissin segurs/es i no hi haguessin àrees on poguessin tenir por d'altres membres del centre; que s'intentés que els centres estiguessin situats en comunitats que els fossin familiars; que el personal els pogués contenir, o altres residents, si —i només si— hi havia risc que algú resultés ferit, però mai de cap manera que els pogués causar dolor; que el personal dels centres fos obert i honest amb tots ells i elles, que no els ocultés informació, i que els nois i noies tinguessin la seguretat que la seva informació personal no es compartiria sense el seu consentiment i que es representaria amb precisió i veracitat.

Descans i entreteniment

Gairebé tots els nois i noies amb els quals vam parlar tenien un ampli historial d'experiències angoixoses i traumàtiques; no obstant això, el que va precipitar que molts d'ells/elles entressin als CRAE va ser una crisi. Per tant, necessitaven temps i espai per processar el

que els havia passat, amb el suport dels i les professionals dels centres —que mostraven un interès genuí en allò que els havia succeït a tots ells i elles, però d'una manera gens intrusiva. La regularitat i l'estabilitat també eren molt importants en aquest sentit —normalment la rutina no es trobava present en les seves vides. A més, van valorar positivament tenir fàcil accés a instal·lacions esportives. Molts d'ells/elles no podien evitar tenir trastorns del son, per la qual cosa ajudar-los en aquest sentit també era molt important.

Pertinença i recolzament

Malauradament, per a molts nois i noies aquesta no era la primera experiència en centres d'atenció residencial. Alguns d'aquests/es joves ja havia tingut diverses readmissions i canvis de centre. Als nens i nenes que potser no havien tingut gaire estabilitat en les seves vides familiars, els centres d'atenció residencial no els havien pogut proporcionar —en molts casos— la seguretat que necessitaven per superar aquesta situació. Els nois i noies ens van comentar que era essencial que els centres d'atenció residencial promoguessin un sentiment de pertinença i de recolzament entre tots i totes. Això volia dir que el contacte amb el personal i amb altres residents fos acollidor —però d'una manera espontània i sense compromisos—; que se sentissin recolzats des d'un principi; que poguessin escollir si mantenir les relacions amb amigats i familiars, i activitats fora del centre, i que poguessin triar la decoració del seu espai personal i portar les seves pertinences. És important que tinguin algú amb qui parlar de qualsevol cosa que els pugui preocupar, algú que els accepti i compregui —no ha de ser necessàriament un membre del personal, pot ser una amigat, un/a familiar o un/a voluntari/a—; no obstant això, és important que el personal tingui coneixements sobre salut mental i habilitats per poder ajudar aquests nois i noies amb qualsevol problema que afecti el seu benestar emocional.

Acceptació i comprensió

Com qualsevol persona, els nois i noies que resideixen en CRAE volien professionals que respectessin els seus sentiments. Molts havien patit abusos dins les seves famílies, però això no volia dir necessàriament que no estimessin els seus familiars o no volguessin tenir-hi contacte. Era important que el personal tingués en compte que aquests/es joves podien tenir sentiments contradictoris, especialment sobre aquest tipus de qüestions familiars. Els nois i noies havien trobat maneres de fer front a les situacions estressants en què es trobaven, tot i que van reconèixer que alguns dels mètodes utilitzats per afrontar-les no encaixaven amb les normes del centre —per exemple, mirar la televisió abans d'anar a dormir per relaxar-se i poder descansar—, però també van comentar que aquestes accions s'haurien d'interpretar com el que eren, i no com a mal comportament intencionat. Volien ser acceptats/des tal com eren. Cal tenir en compte que alguns/es joves havien experimentat rebuig per la seva sexualitat o la seva ètnia. Per tant, era molt important establir relacions amb la resta de residents, i també era vital que el personal fos obert i no tingués prejudicis.

Participació i drets

L'article 12 de la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de l'Infant deixa clar que els infants tenen dret a participar en les decisions que els concerneixen. Això era molt important per als nois i noies, però tenien clar que s'havien d'agafar seriosament el projecte i que el format de les reunions no hauria de ser ni intimidant ni desafiant per a ells/es. Viure en un centre d'atenció residencial pot restringir les oportunitats de poder estar en soledat i, en alguns casos, els nois i noies tenen un espai molt limitat que sigui exclusivament seu. Gaudir d'aquest espai és important i els CRAE haurien d'esforçar-se per proporcionar-los-hi. Així mateix, els nois i noies també estaven al cas que la vida fora del centre podia ser molt diferent de la que coneixien allà i, per tant, se'ls havia de preparar, ajudar i recolzar per seguir

endavant. A més, també eren conscients que si hi havia alguna mena de conflicte o disputa s'havia d'arribar a una solució, i que no podien deixar de banda els problemes i continuar arrossegant-los.

Coneixements i habilitats

Els nois i noies creien que el personal hauria de dedicar temps i esforç a conèixer les seves històries passades i així poder entendre com els poden afectar. Molts dels joves tenien expedients extensos ben coneguts pel personal, però no sempre tenien la sensació que els que tenien cura d'ells coneixien bé aquells fets i experiències significatives de les seves vides. Era important ajudar-los a familiaritzar-se amb un centre nou —on es guardaven les coses, quines eren les normes del centre o qui formava el grup de professionals que hi treballava.

Els nois i noies ens van comentar que, tot i que volien participar-hi, no se sentien còmodes en les reunions formals de presentació davant d'un gran nombre de professionals i residents.

El personal dels centres ens va explicar que els agradaria poder oferir-los un suport més eficaç si tinguessin accés a formació especialitzada sobre un seguit de temes. Podrien beneficiar-se de l'aprenentatge en: construcció de relacions; superació de traumes; comprensió de la violència, del seu impacte en el benestar i dels seus efectes en el comportament; comprensió de la diversitat, i comprensió dels drets de l'infant i com s'apliquen aquests en el context d'un centre d'atenció residencial. Aquesta petició era totalment coherent amb el tipus de servei que els nois i noies comentaven que necessitaven.

Procurar formació i capacitació al personal dels centres formava part del contingut del projecte, a cada país. Aquesta formació venia determinada per les prioritats de cada centre, que s'identificaven mitjançant les entrevistes i els qüestionaris en línia. Per exemple,

a Escòcia es van centrar en aprendre “com superar el trauma”, i es van basar en principis sociopedagògics. Aquesta iniciativa formativa va tenir una bona rebuda per al personal del centre que hi va assistir i ha contribuït al desenvolupament de bones pràctiques.

HO PODEM FER MILLOR

Evidentment, som conscients que no es poden evitar tots els danys a infants i joves. No obstant això, el projecte Alternatives de Futur ha reforçat uns quants missatges importants sobre com podem intentar garantir que aquest dany es mantingui als mínims.

- Tenint en compte que els nois i noies experimenten fets adversos des de petits i que les dificultats familiars solen reparèixer, probablement la mesura més important que es pot prendre és la de garantir que totes les famílies rebin un nivell suficient de recolzament, de manera no estigmatitzada ni discriminatòria, per tal de reduir a mínims els que necessitin ajuda addicional.

- El nostre sistema d'atenció residencial mai no hauria de contribuir a empitjorar una situació ja dolenta de per si. Repetides readmissions, canvis de centre —gairebé sempre a entorns desconeguts—, serveis d'atenció inconsistents, rotació freqüent del personal i capacitat poc adequada per ajudar els i les joves... Tot contribueix a exacerbar els problemes i reduir l'impacte positiu del bon treball realitzat. A part dels resultats insatisfactoris i desiguals per als nois i noies, aquest no és un ús efectiu dels escassos recursos públics.

La violència i l'abús estan altament relacionats amb altres tipus de perjudicis. Tenen un impacte negatiu i durador. Per erradicar la violència ens hauríem de centrar en abordar les circumstàncies que estan fortament associades amb la violència, així com també en intervencions terapèutiques per als perpetradors de violència, els testimonis i les víctimes, i tot això exigeix suport i esforç per part del personal. Si bé el personal amb qui vam parlar ens va demostrar el seu

compromís i la seva dedicació constant davant molt reptes, també va fer constar que necessitava sentir-se recolzat en aquest sentit i poder rebre la formació especialitzada que el pogués ajudar a fer la seva feina tan bé com li fos possible.

- El respecte als drets dels nois i noies en sistemes d'atenció residencial adopta moltes formes, i els/les joves amb qui vam parlar van identificar moltes maneres pràctiques en les quals el respecte es mostra d'una manera més efectiva. La normativa d'atenció nacional hauria de reflectir això i, quan els nois i noies entressin en un CRAE, haurien de rebre material que especifiqués clarament quins són els seus drets i com poden accedir a recursos, defensa i assessorament en cas que els seus drets es vegin compromesos d'alguna manera.

SIMPOSI FINAL

A finals de novembre de 2017 vam veure la culminació de dos anys de feina, amb la conferència final que va realitzar l'equip del projecte reunit a Edimburg.

El nostre simposi final va ser un gran èxit. A més de presentacions i tallers organitzats per representants de les associacions del projecte, els discursos de Jimmy Paul i de Laura Beveridge —ambdós persones extutelades en el sistema d'atenció residencial—, no només van ser molt interessants sinó que també van ser veritablement commovedors.

La resposta tant de professionals com de delegats/des va ser bona. L'equip escocès estava encantat de poder donar la benvinguda a Edimburg a la resta de companys/es, i la pluja es va mantenir a ratlla la major part del temps! L'esdeveniment va tenir lloc a Edinburgh Centre for Carbon Innovation —un edifici del s. XVIII restaurat recentment i ubicat al campus de la Universitat d'Edimburg. Presidit amb perspicàcia i habilitat pel Professor Mark Smith, de la Universitat de Dundee, el discurs principal va anar a càrrec de Jimmy Paul, el qual va explicar el seu viatge inspirador des d'una família abusiva fins a la universitat i una carrera

professional, passant pel sistema d'atenció residencial. Les coordinadores del projecte —Alba i Amanda de la fundació SURT, i Marion de l'organització Children in Scotland—, van explicar el concepte original del projecte, com es va portar a terme el treball i quines n'eren les conclusions principals.

Durant el dinar vam escoltar les companyes de l'Ajuntament d'Edimburg, els quals parlaven sobre la capacitat basada en principis sociopedagògics que havien desenvolupat durant el projecte, amb Sylvia Holthoff, la qual havia fet arribar la seva contribució al programa de formació des d'Alemanya, a través d'un vídeo. A la tarda vam ser testimonis d'un altre discurs inspirador; aquesta vegada a càrrec de l'ex-tuteada Laura Beveridge, l'humor i l'honestat de la qual van ressonar en totes les persones allà presents. Els tallers de la resta de professionals a través de tallers participatius van concloure un dia animat i estimulant. concluded a lively and thought-provoking day.

EL CATÀLEG TRANSNACIONAL DE BONES PRÀCTIQUES

El Catàleg transnacional de bones pràctiques presenta una selecció de pràctiques considerades exitoses que van ser aplicades i provades per les diverses organitzacions que es van associar per treballar amb persones joves que viuen en centres d'atenció residencial. L'objectiu del mateix és proporcionar mitjans específics al col·lectiu de professionals que treballa en aquestes institucions per tal d'ajudar els nois i noies al seu càrrec a sentir-se més segurs i empoderats, sempre des d'una perspectiva de gènere i un enfocament centrat en l'interès dels i les menors. El catàleg va dirigit, majoritàriament, als i les professionals que treballen amb joves que es troben en aquesta situació. No obstant això, també pot resultar útil tant per a personal investigador com per a altres professionals que treballen amb nois i noies en grup, com per a totes aquelles persones motivades pel treball en grup i per les activitats interactives. Així doncs, en definitiva, va dirigit a tothom qui estigui interessat en aquest tema.

Les accions de suport estan classificades en tres categories: 1) gènere i interseccionalitat 2) seguretat envers la violència online i la violència offline 3) participació, educació emocional i empoderament de l'infant: posant en valor pensaments, sentiments i les veus dels nois i noies. És evident que algunes àrees se sobreposen; per exemple, el foment de la igualtat de gènere va de la mà de la prevenció de la violència. Així mateix, les tres àrees també es troben relacionades entre si i les accions de suport es realitzen millor conjuntament. Les accions de suport es descriuen en la seva organització pràctica en relació amb el context, la justificació de l'acció i els criteris per identificar una bona pràctica.

També s'inclouen els resultats aconseguits, les dificultats que s'han hagut d'afrontar durant la realització de les accions, i la sostenibilitat de les accions. Així mateix, s'hi inclouen recursos addicionals, contactes i comentaris sobre l'avaluació de les accions de suport.

Basant-nos en l'avaluació de les accions dutes a terme en sis regions europees, i albirant futures direccions en el treball amb nois i noies, han aparegut diverses qüestions clau.

En primer lloc, treballar per a la implementació dels drets dels infants, assegurar una participació real pels nens i nenes que viuen en un CRAE i, al mateix temps, garantir la seva seguretat i protecció és un dels reptes més rellevants que afronten els i les professionals. Un altre tema essencial és el que es refereix a la prevenció de la violència, incloent-hi la violència de gènere, ja que els comportaments violents sovint són normalitzats en les experiències dels nois i noies que viuen en un CRAE. Amb aquest objectiu, les activitats destinades a l'educació emocional i a la creació d'espais segurs poden ser eines de gran ajuda. Per acabar, l'enfocament en els estereotips de gènere, la identitat de gènere i la prevenció de la violència de gènere és particularment important per tal de proporcionar a tots aquests nois i noies les eines

necessàries per no reproduir o ser víctimes de comportaments violents, així com també per prendre decisions a les seves vides que no depenguin de les normes de gènere, sinó que estiguin orientades per les seves aptituds, habilitats i desitjos. Esperem que les accions de suport descrites en aquest manual procurin alguns exemples valuosos en aquesta direcció.

RESUM DEL PROJECTE

Tots ens hem beneficiat de la nostra participació en el projecte i ens hem quedat amb moltes idees per explorar i molts plans que esperem poder desenvolupar. Per damunt de tot, esperem haver pogut contribuir a ajudar aquells nois i noies que han viscut amb violència a evitar que arruïn la resta de les seves vides.

Hi ha moltes persones a qui donar les gràcies: a la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) pel seu inestimable suport i col·laboració; als nostres companys/es de les organitzacions europees, i a tot el personal dels CRAE i els nois i noies amb els quals vam parlar.

El repte real serà com podem mantenir i desenvolupar la feina que vam començar. Les "Alternatives de futur" que tots anhelem són aquelles en què els nens i nenes puguin viure les seves vides lliures de violència.

Partner information:

Associate partners and co-financers:

The Scottish Government Looked After Children Division is also supporting the project.

Co-funded by the European Union
This publication has been produced with the financial support of the REC programme 2014-2020. The contents of this publication are the sole responsibility of the Alternative Future project team, and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.